

Skjemainformasjon

Skjema	Søknadsskjema for museumsprogrammer 2015
Referanse	1006064
Innsendt	05.05.2015 13:12:09

Opplysninger om søker

Søker

Navn på organisasjonen	Helgeland Museum
Institusjonens leder	Sten Rino Bonsaksen
Postadresse	Sjøgata 23E
Postnr / Poststed	8656 MOSJØEN
Tlf. til organisasjon	75110100
E-post til organisasjon	sten.rino.bonsaksen@helgelandmuseum.no
Prosjektets kontaktperson	Håvard J. Nilsen
Tlf. til kontaktperson	97115522
E-post til kontaktperson	haavard.nilsen@helgelandmuseum.no
Nettside	http://helgelandmuseum.no
Org. Nr	986332553

Opplysninger om prosjektet

Prosjekt

Søknaden gjelder

Samfunnsrolle

Tittel på prosjektet

Grønsvik - mellom varm og kald krig

Sammendrag av prosjektet

Det nye besøkscenteret på Grønsvik kystfort i Lurøy ble åpnet i 2012, og her skal vi realisere basisutstillingen Grønsvik - mellom varm og kald krig. Med utgangspunkt i fortets historie som fangeleir og kystbatteri formidles annen verdenskrig og menneskeverd i det 20. århundre. Den nye utstillingen vil være ryggraden i utviklingen av Grønsvik som et sted der vi perspektiverer hva krig gjør med mennesker, hvordan folkemord blir muliggjort og hvordan de kan forhindres.

Mål med prosjektet

- * Utvide perspektivet på annen verdenskrig fra det tradisjonelle motstandsperspektivet til mennesket og menneskeverd i krig
- * Gjøre Grønsvik til et ressurscenter for krigshistoriske arbeid på Helgeland
- * Sette Grønsvik inn i det større bildet gjennom kystfortet, fangeleiren og Omega-stasjonen
- * Reflektere over konflikt, ideologi, demokrati og menneskerettigheter med Grønsvik og annen verdenskrig som horisont, spesielt opp mot skoleklasser

Beskrivelse av prosjektets overføringsverdi

- * Utstillingen Grønsvik - mellom varm og kald krig og det tilknyttede arbeidet på Grønsvik blir et forbilledlig eksempel for andre krigshistoriske aktører på Helgeland på hvordan en bredere perspektivering av annen verdenskrig kan gjøres
- * Grønsvik som minneste og møteplass vil være spesielt viktig for skoleformidlingen, og den nye basisutstillingen vil sentral som ressurs for skolene i regionen
- * Som ressurscenter vil Grønsvik serve både de andre avdelingene i Helgeland Museum og de øvrige historiske miljøene på Helgeland
- * Videreutvikling av det allerede etablerte samarbeidet mellom Institutt for historiske studier på NTNU, Jødisk Museum i Oslo, HL-senteret og Universitetet i Nordland

Prosjektbeskrivelse

DEN NYE BASISUTSTILLINGEN: KRIG OG IDEOLOGI

Konseptet for utstillingen er utarbeidet i samarbeid med Per Nikolai Haukland i designbyrået Skirnir (www.skirnir.as). Tittelen henspiller på Grønsvik og Lurøys rolle som en del av Atlanterhavsvollen under annen verdenskrig og base for Omega-systemet i den kalde krigen. Denne dobbeltheten gjør stedet godt egnet til å formidle både ideologienes rolle i konfliktene på 1900-tallet, og sammenhengene mellom ideologi og synet på menneskeverd slik de utspilte seg i Nazi-Tyskland og Sovjetunionen. Et nøkkelpoeng å formidle blir hvordan menneskeverdet brytes ned når folk går over fra å være verdifulle individer til kun å være numre i en masse.

MENNESKEVERD, DEMOKRATI OG DISKUSJON

Det er viktig å utvide perspektivet på krigen fra det tradisjonelle og motstandsorienterte til et bredt og nyansert perspektiv som begynner og slutter med mennesket og menneskeverd i krig. Det ideologiske element er høyaktuelt som forståelseshorisont, både med den økende antisemittismen i Europa og den ideologiske islamismens renhetstrang eksemplifisert med IS. I lys av migrasjonen i Europa (f. eks. romfolk) vil det være fruktbart og nødvendig å perspektivere våre holdninger til fremmede og mennesker i nød, også med tanke på flyktningene fra krigen i Syria, som har bidratt til det største flyktningeproblemet siden annen verdenskrig. Dermed formidler vi annen verdenskrig samtidig som vi perspektiverer generelle trender i krig, konflikt og vårt forhold til mennesker i nød. Vi vil spesielt legge vekt på at grunnen til at totalitære regimer går til angrep på den enkeltes uendelige og ukrenkelige verdi, er at den er en forutsetning for frihet, folkestyre og maktkritikk. Vi vil oppmuntre til diskusjon, tankeutveksling og større forståelse mellom mennesker og grupper.

FORMIDLING I SPENNET MELLOM FYSISK FORT OG BRED UTSTILLING

Kystfortet kombinert med det nye besøkscenteret gir et godt spenn mellom krigens fysiske strukturer (fortet, gangene, kanonstillingen, brakkene) og det større bildet i den nye utstillingen (ideologi, storpolitikken, Atlanterhavsvollen, leirsystemet). Inne på besøkscenteret får de besøkende dermed noen knagger å henge inntrykkene fra kystfortet på -- og et rolig sted å reflektere på etter turen oppe på fortet. Se forøvrig vedlagt kart over området.

Dette muliggjør også en god symbiose mellom omvisninger på selve fortet og ulike formidlingsteknikker i utstillingen (tekst og bilder, iPads, filmer, iBeacons på fortet, sosiale medier, YouTube). Slik muliggjør nye digitale teknikker en levende

sammenkobling av både utstilling, aktiviteter på fortet og den enkelte besøkende i et aktivt møte med historien. Aktualisering av historiske trekk i dagens virkelighet er en nøkkel, blant annet antisemittisme.

Grønsviks nettside er også et viktig element. Gjennom artikler, strømming av foredrag, Digitalt Museum, bokauflysninger og henvisninger til andre krigs- og menneskeverdsorienterte ressurser vil denne siden kunne være et digitale ressurscenter for både entusiaster og profesjonelle.

KYSTRIKSVEIEN, TURISME OG EGENINNTJENING

Grønsvik har en svært god beliggenhet rett ved Kystriksveien (R17). Som en del av Helgeland Museum er besøket nesten seksdoblet fra 1 100 enkeltbesøk i 2004 til 5 889 i 2014. Besøket på Grønsvik er tre ganger kommunens befolkning, og den nye basisutstillingen vil legge til rette for et enda høyere besøk, både gjennom skolebesøk og turismebasert formidling.

Helgelandskysten er allerede bredt markedsført som et naturskjønt område knyttet til fiske og friluftsliv; med Grønsvik kan vi aktivisere de historiske lagene som viser Helgelands rolle i det 20. århundres storpolitiske spill.

Museets egeninntjening er basert på billettsalg, boksalg og kafédrift. Med ytterligere økte besøkstall vil også egeninntjeningen øke.

SAMARBEIDSPARTNERE OG FAGLIG NETTVERK

Som en del av kompetansehevingen i det krigshistoriske arbeidet har vi knyttet til oss flere samarbeidspartnere utover nevnte Skirnir. Minnesteekspert og historiker Tor Einar Fagerland, for tiden leder av Institutt for historiske studier ved NTNU, har bidratt på Grønsvik og i formidlingen av Nord-Norges første Snublesteiner i Mosjøen. Han har etablert seg som en betydelig størrelse på minnestebeid, blant annet gjennom sin rolle i arbeidet med Utøya etter 22. juli.

Vår deltagelse i Snublesteinprosjektet (<http://www.stolpersteine.eu/>) er en viktig del av arbeidet med å sette mennesket og menneskeverd i sentrum for formidlingen av krigen, og har også bidratt til å løfte frem den hittil lite påaktede historien om det helgelandske holocaust. Avtroppende direktør Sidsel Levin ved Jødisk Museum i Oslo har vært en viktig samarbeidspartner, og fagsjef Mats Tangestuen bidro i vårt krigsseminar i 2015. Både Fagerlands minnestebeid og Snublesteinene er eksempler på den type perspektiv vi setter Grønsvik inn i.

KRIGSHISTORISK RESSURSSENTER PÅ HELGELAND

Den nye utstillingen er også et ledd i arbeidet med å videreutvikle Grønsvik som et krigshistorisk kompetansesenter på Helgeland. Gjennom konferanser, verksteder og samarbeidsprosjekter skal vi bidra til kompetanseheving både innad i vårt eget museum og hos de ulike lokalhistoriske gruppene i regionen. Våren 2013 arrangerte vi det første seminaret i regi av vårt Nettverk for krigs- og menneskerettighetshistorie (NKM), der blant andre Tor Einar Fagerland og HL-senteret er med. Steinar Aas, professor ved Universitetet i Nordland og styremedlem i Narviksenteret, bidro også.

I tillegg til å vende fokuset mot mennesket i krig, kan vi bidra til en kompetanseheving i det øvrige krigshistoriske arbeidet på Helgeland, som for ofte tar en snever slag- og våpenorientert innfallsvinkel. Dermed kan vi også bidra til å utvikle et helgelandsperspektiv på annen verdenskrig, som per i dag mangler.

FINANSIERING

Helgeland Museum har brukt kr. 768 000 på konseptutvikling av utstillingen i samarbeid med Skirnir. Restfinansieringen tenkes gjort gjennom foreliggende søknad til Norsk Kulturråd, i tillegg til søknader til Nordlands fylkeskommune (kr. 600 000), Stiftelsen Fritt Ord (kr. 300 000), Nova Sea (kr. 200 000) og Sparebankstiftelsen (kr. 300 000). Lurøy kommune har gitt lovnad om kr. 200 000 til arbeidet. Med denne finansieringsmodellen blir prosjektet forankret på alle tre politiske nivåer og hos det lokale og regionale næringslivet. Helgeland Museum går inn med en betydelig egeninnsats.

Prosjektbudsjett

Prosjekt	
Startdato / Sluttdato	01.06.2015 - 31.12.2016
Søknadssum kulturrådet for hele prosjektperioden	600000
Budsjettramme for prosjektperioden	2644000

Budsjett for første år

UTGIFTER

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Egeninnsats av HMs ansatte	kr 150 000,00
Varer/utstyr	Utstillingselementer	kr 200 000,00
Tjenester kjøpt av andre	Arbeid utført av Skírnir	kr 200 000,00
Andre utgifter (spesifiser)		kr 0,00
Totale utgifter		kr 550 000,00

INNTEKTER

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet	Sum
<u>Søknadssum Norsk kulturråd</u>		<u>kr 200 000,00</u>
Lurøy kommune	Ja	kr 66 667,00
Egeninnsats av HMs ansatte	Ja	kr 204 667,00
Nordland fylkeskommune	Nei	kr 200 000,00
Stiftelsen Fritt Ord	Nei	kr 83 333,00
Nova Sea	Nei	kr 50 000,00
Sparebankstiftelsen	Nei	kr 83 333,00
Totale inntekter		kr 888 000,00

Budsjett for andre år

UTGIFTER

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Egeninnsats av HMs ansatte	kr 464 000,00
Varer/utstyr	Utstillingselementer	kr 800 000,00
Tjenester kjøpt av andre	Arbeid utført av Skírnir	kr 829 143,00
Andre utgifter (spesifiser)		kr 0,00
Totale utgifter		kr 2 093 143,00

INNTEKTER

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet	Sum
<u>Søknadssum Norsk kulturråd</u>		<u>kr 400 000,00</u>
Lurøy kommune	Ja	kr 133 334,00
Egeninnsats av HMs ansatte	Ja	kr 409 334,00
Nordland fylkeskommune	Nei	kr 400 000,00
Stiftelsen Fritt Ord	Nei	kr 166 666,00
Nova Sea	Nei	kr 100 000,00
Sparebankstiftelsen	Nei	kr 166 666,00
Totale inntekter		kr 1 776 000,00

Framdriftsplan

Framdriftsplan for hele prosjektperioden

Startdato / Sluttdato

01.06.2015 - 31.12.2016

Fyll ut aktivitetsplan for prosjektet under

Tittel

Fra dato / Til dato

Finansiering/søknader

06.04.2015 - 20.06.2015

Videre konseptutvikling i samarbeid med Skírnir

20.06.2015 - 01.10.2015

Planlegging av utstillingsproduksjon

01.10.2015 - 31.12.2015

Utstillingsproduksjon

01.01.2016 - 31.12.2016

Andre opplysninger

Samarbeidspartnere

Samarbeidspartnere

Har du en samarbeidspartner

Samarbeidspartner 1

Navn på samarbeidende organisasjon/institusjon

NTNU

Er det inngått formell samarbeidsavtale

Postadresse

NTNU, Institutt for historiske studier v/ Tor Einar Fagerland

Postnr / Poststed

7049 TRONDHEIM

Kontaktperson

Tor Einar Fagerland

Tlf. til kontaktperson

41144702

E-post til kontaktperson

tor.e.fagerland@ntnu.no

Rolle i prosjektet

Samarbeidspartner

Samarbeidspartner 2

Navn på samarbeidende organisasjon/institusjon

Jødisk Museum i Oslo

Er det inngått formell samarbeidsavtale

Postadresse

Calmeyers gate 15b

Postnr / Poststed

0183 OSLO

Kontaktperson

Mats Tangestuen

Tlf. til kontaktperson

48995828

E-post til kontaktperson

mats.tangestuen@jodiskmuseumoslo.no

Rolle i prosjektet

Samarbeidspartner

Samarbeidspartner 3

Navn på samarbeidende organisasjon/institusjon

Universitetet i Nordland

Er det inngått formell samarbeidsavtale

Postadresse

Postboks 1490

Postnr / Poststed

8049 BODØ

Kontaktperson

Steinar Aas

Tlf. til kontaktperson

91829903

E-post til kontaktperson

steinar.aas@uin.no

Rolle i prosjektet

Samarbeidspartner

Samarbeidspartner 4

Navn på samarbeidende organisasjon/institusjon

HL-senteret, Oslo

Er det inngått formell samarbeidsavtale

Postadresse

Huk Aveny 56

Postnr / Poststed

0287 OSLO

Kontaktperson

Guri Hjeltnes

Tlf. til kontaktperson

22842100

E-post til kontaktperson

guri.hjeltnes@hlsenteret.no

Rolle i prosjektet

Samarbeidspartner

Vedlegg

Vedlegg

- Seminarprogram__mars_2015_ferdig.pdf
- Opprettelsen_av_NKM.PDF
- NKM_seminar__program_2013.pdf
- Utdrag_fra_konseptskisse__2__Skírnir.pdf
- Utdrag_fra_konseptskisse__Skírnir.pdf
- Fagerland__Snublesteiner_og_22__juli_i_Mosjoeen.pdf
- Kart_Groensvik.pdf
- Deltagelsesbrev_fra_HL__januar_2013.PDF
- Skoleopplegg_Groensvik.jpg